

מדינת ישראל
משרד החינוך
מנהל חברה ונוער
אגף של"ח וידיעת הארץ

מהמחתרת להסכם שלום- בעקבות מנחם בגין

מוזאון אסירי המחתרות, מלון "תל-אביב" ("ירון"), בית פרומין, "כיכר מנורה", ביתו של בגין ברחביה, בית ראש הממשלה, מלון המלך דוד, מרכז מורשת בגין

"חומת העיר העתיקה אינה גבול ירושלים" (מנחם בגין, "המרד", עמ' ד')

התמונות באדיבות: רננה מארק, [ויקיפדיה](#), [נוסטלגיה אונליין](#) ומבקר המדינה

מאת: גיא יוניוב

עיבוד ועריכה: **רונית בין**
עריכה לשונית: **אפרת חבה**

תשע"ז, 2017

רחוב הנביאים 30, בניין ארלדן ירושלים, 91911, טל': 02-5603190/1, פקס': 02-5602054
אגף של"ח וידה"א – inbalba@education.gov

קובץ זה מכיל קישורים גם לאתרים חיצוניים לאתרי משרד החינוך.
תוכן אתרים אלו, לרבות הפרסומות שבו, הוא באחריות בעלי האתרים ואינו באחריות משרד החינוך.

פנימי, לא להפצה

מהמחתרת להסכם שלום - בעקבות מנחם בגין

מוזאון אסירי המחתרות, מלון "תל-אביב" ("רון"), בית פרומין, "כיכר מנורה", ביתו של בגין ברחביה, בית ראש הממשלה, מלון המלך דוד, מרכז מורשת בגין

חומת העיר העתיקה אינה גבול ירושלים" (מנחם בגין, "המרד", עמ' ד')

מסלול הסיור בעקבות מנחם בגין עובר בתחנות שונות בירושלים המשקפות פרקים בתולדות ירושלים ומדינת ישראל כמו גם את מסלול חייו של בגין – חייל בצבא הפולני במלחמת העולם השנייה הנהיה ללוחם מחתרת ולמנהיגה, למנהיג תנועת החירות ומפלגת הליכוד. אדם שדרכו אינה מקובלת על ההנהגה המדינית (המתנגדת לחירות ולמק"י, בן-גוריון כינה אותו "הגינטלמן היושב לימינו של מר בדר") הנהיה למנהיג מוביל ופורץ דרך המביא לראשונה את פעמי השלום לעם ישראל.

הסיור עובר באתרים המייצגים את מורכבותו הרבה של בגין והמבליטים את מנהיגותו פורצת הדרך.

מנחם בגין נולד בבריסק שבבלארוס ב-1913. אביו, שהיה מזכיר הקהילה היהודית בעיר, היה אחד מראשוני התומכים בחזון הציוני של הרצל. בילדותו, הצטרף בגין לתנועת השומר הצעיר, שהייתה התנועה הציונית היחידה בעיר. כשתנועת בית"ר הקימה סניף בעיר, הצטרף אליו ב-1929. למרות הערכתו הרבה של בגין לזאב ז'בוטינסקי, מנהיג תנועת בית"ר, לא חשש להתעמת אתו ולהתווכח על דרך הפעולה הנכונה של התנועה.

ב-1941, הצטרף לצבא אנדרס, ובמאי 1942 הגיע לארץ ישראל, השלים את שירותו הצבאי וכשהשתחרר ממנו, ב-1943, מונה למפקד האצ"ל. בגין פיקד על האצ"ל במשך ארבע שנים, עד לפירוקו בקיץ 1948.

מתוך: ויקיפדיה

ב-27.5.1968, נשא נאום בגין העצמאות בירושלים לרגל שנה לשחרור העיר. נאום צוטט בעיתון התנועה: "נכנסנו לעיר העתיקה בזכות הניצחון ושבנו אליה בזכות ניצחון הזכות. לא בזכות הכוח אלא בכוח הזכות אנו נמצאים בארץ ישראל ובירושלים, והחל על ירושלים חל על ארץ ישראל כולה: כולה שלנו, ושל עם ישראל." ("היום", 27.5.1968)

אמירה זאת מביעה גם את התנגדותו לויתור של בן-גוריון על ירושלים בקבלתו את תכנית החלוקה.

בגין דימה את משחררי ירושלים למכבים וראה בהם נדבך חשוב בשרשרת הדורות ובהחזרתה של ירושלים הקדושה לידי העם היהודי:

קדושות של חיילים-גיבורים, ברגע שהתחברו, מעבר לדורות עם אבותינו שמלפני 1898 שנים. עת עלה בית המקדש בלהבות אש. ביום ההוא, לפני שנה, נשא העם כולו קולו ויבך, ידענו כי חל שינוי בתולדות העם הזה וכי שבנו אל מנין באנו. התחברנו עם עיר דוד ושלמה. מחדשה ומטהריה בני המכבים, הקנאים ממרד בר-כוכבא. לאחת נהיתה השרשרת, שכמותה ל הייתה בתולדות אנוש, בעמוד ישראל בעיר קודשו ("היום" 27.5.1968)

מנחם בגין, חדשות מן העבר,
תכנית מהטלוויזיה
החינוכית, מינויוב

המסלול יתמקד במנחם בגין ובנקודות בירושלים שהשפיעו על אישיותו ועל בחירותיו ושהשפיעו על דמותה של החברה הישראלית לשנים.

פרטי המסלול

משך זמן המסלול: כ-5 שעות (ללא הנסיעה).

אורך המסלול: 4.5 ק"מ.

נקודת התחלה: מוזאון אסירי המחתרות, רחוב משעול הגבורה 1.

נקודת סיום: מרכז מורשת בגין, רחוב ש"א נכון 6.

מגבלות: הכניסה למוזאון אסירי המחתרות ולמרכז מורשת בגין לקבוצות מחייבת תיאום מראש.

דגשי בטיחות:

- יש לנקוט משנה זהירות בחציית כבישים.
- בימים חמים מומלץ לקיים את המסלול בשעות הבוקר המוקדמות או בשעות אחר-הצהריים.

דרגת קושי: קל-בינוני, מסלול בר נגישות , למעט מוזאון אסירי המחתרות שאינו מונגש לכיסא גלגלים.

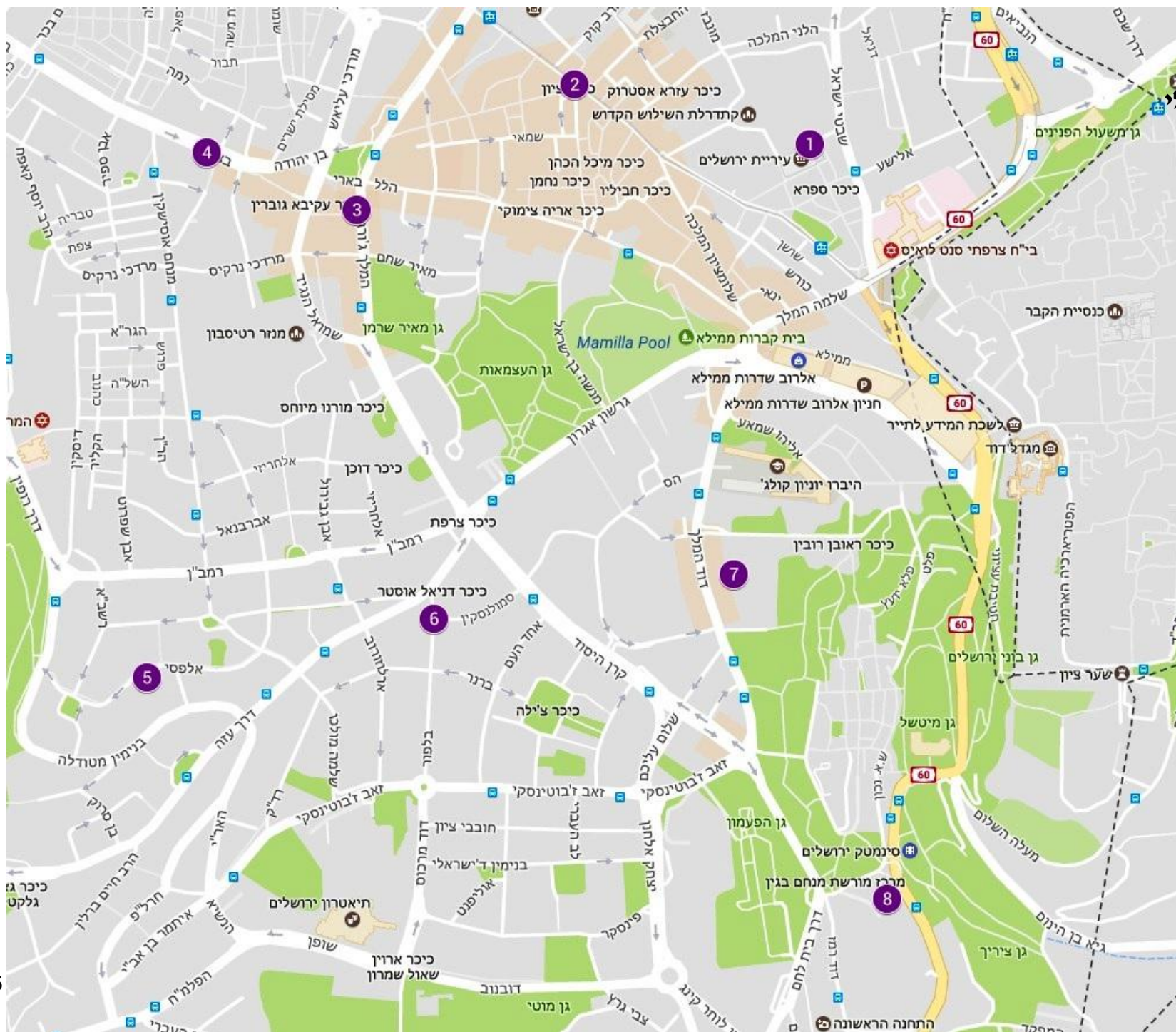
ציוד מיוחד: לא נדרש ציוד מיוחד.

אתרים בתשלום:

- **מוזאון אסירי המחתרות**
- **מוזאון אסירי המחתרות 2**
- **מרכז מורשת בגין**

המסלול מתחיל במוזאון אסירי המחתרות (1), ברחוב משעול הגבורה 1. משם נלך בכיוון דרום-מערב לרחוב חשין עד התחברו לרחוב יפו, נפנה לכיוון צפון-מערב (ימינה) ונלך עד בית מספר 44 ברחוב יפו, שם עמד מלון "תל-אביב" (2), היום מלון "רון". נחצה בזהירות את רחוב יפו לכיוון "כיכר ציון" (דרום-מערב) ונעלה ברחוב בן-יהודה לכיוון דרום-מערב עד רחוב המלך ג'ורג' החמישי, שם נפנה דרומה אל "בית פרומין" (3) – מקום משכנה של כנסת ישראל בעבר. נחזור לאחור ונפנה מערבה ברחוב בארי אל רחוב שמואל הנגיד, ובו נפנה שמאלה (דרומה) ומיד נמשיך מערבה ברחוב בצלאל עד "מרכז ז'ראר בכר" בבניין מספר 11 ברחוב בצלאל. מול "מרכז ז'ראר בכר" כיכר שבעבר נקרא "כיכר מנורה" (4). נצא מהכיכר דרומה לרחוב מנורה, נלך עד רחוב אוסישקין, ובו עד רחוב בן-מימון, נחצה את הרחוב לכיוון דרום-מזרח אל רחוב רד"ק, ובנקודת מפגשו עם רחוב אבן-עזרא נפנה ימינה אל רחוב אלפסי, אל בית מספר 25 – ביתו הראשון של בגין בירושלים (5). נשים פעמינו חזרה מזרחה (ברחוב אלפסי) ונפנה ימינה לרחוב אפודי, נרד ברחוב עד לרחוב בנימין מטודלה, שם נפנה שמאלה ונלך ברחוב המתעקל מעט עד לרחוב עזה. נפנה שמאלה ונמשיך עד רחוב בן-מיימון. מעט אחרי מפגש הרחובות, נמצאת "כיכר דניאל אוסטר". נעמוד בכיכר ונביט לכיוון דרום (ימינה ואחורה אל רחוב בלפור), שם נראה את בית ראש הממשלה (6). נמשיך ברחוב בן-מיימון עד "כיכר צרפת" (בכיוון צפון-מזרח), מהכיכר נצא לכיוון דרום-מזרח (ימינה) אל רחוב קרן היסוד, נחצה את הרחוב למדרכה המזרחית ונתקדם לרחוב לינקולן. נלך ברחוב לינקולן עד התחברו עם רחוב ושינגטון, נמשיך ברחוב ושינגטון בכיוון צפון-מזרח (שמאלה) עד שנתחבר שוב עם רחוב לינקולן, נמשיך ברחוב לינקולן עד רחוב המלך דוד ונפנה דרומה (ימינה) אל מלון המלך דוד (7). מול המלון ניצב בניין ימק"א. מכאן נמשיך דרומה עד למפגש רחוב דוד המלך עם רחוב ש"א נכון, נפנה לכיוון צפון-מזרח (שמאלה) אל הרחוב נמשיך בו עד "מרכז מורשת בגין" (8) שם מסתיים המסלול.

מתוך: גוגל המפות שלי

תיאור האתרים שבמסלול

מוזאון אסירי המחתרות (1), משעול הגבורה 1

מוזאון אסירי המחתרות נמצא במבנה שהוקם בשנות השישים של המאה ה-19 כחלק ממתחם מגרש הרוסים בירושלים. מתחם זה נבנה לטובת צליינים וכלל אכסניות, כנסייה מרכזית ומבנים נוספים.

עד מלחמת העולם הראשונה, שימש מבנה זה אכסניה לנשים. במהלך מלחמת העולם ועם המהפכה הקומוניסטית ברוסיה, פסק זרם הצליינים העולים לעיר, והאזור שמם מאדם. כשכבשו הבריטים את הארץ ב-1917 והחלו עליה את המנדט הבריטי ב-1920, הם החליטו להעביר את מרכז העיר ירושלים אל מחוץ לעיר העתיקה. באזור מגרש הרוסים רוכזו מוסדות השלטון, בתי מאסר ותחנת משטרה. המבנה ששימש אכסניה לגברים היה לתחנת משטרה, והמבנה ששימש אכסניה לנשים היה לבית סוהר.

בבית הסוהר נכלאו אסירים יהודים וערבים, אך לאחר שהמתיחות בין שתי הקבוצות גברה בצורה קיצונית ("[הטושה הגדולה](#)", 1947), הופרדו האסירים: הערבים שוכנו באגף הדרומי, והיהודים באגף הצפוני. האסירים הועסקו בבתי מלאכה בתוך מתחם בית המעצר. במהלך השנים, נאסרו במקום לוחמי מחתרות האצ"ל והלח"י.

מוזאון אסירי המחתרות, מתוך:
ויקיפדיה

ב-20 בפברואר 1948, **ברחו מהכלא** 12 אסירים מהלח"י ומהאצ"ל.

ב-14 במאי 1948, הבריטים הודיעו ל"הגנה" שהם מפנים את המתחם והוא נכבש ללא קרב.

במהלך השנים שבהן שימש המבנה כלא, נתלו בו כ-100 אסירים – אף לא אחד בהם יהודי. ארבעה אסירים יהודים,

לוחמי אצ"ל, היו אמורים להתלות בו: **דב גרונר**, אליעזר

קאשני, מרדכי אלקחי ויחיאל דרזנר, אַךּ הם הועברו בחשאי ב-

15.4.1947 לכלא עכו והועלו שם לגרדום למחרת. שני אסירים יהודים

נוספים שהיו אמורים להיתלות במקום הם **משה בראזני**, לוחם

הלח"י, ומאיר פיינשטיין, לוחם האצ"ל, אך רגע לפני ביצוע גזר הדין,

פוצצו השניים רימונים שהוברחו אליהם והתאבדו. תכניתם

הראשונית הייתה לזרוק רימון אחד על פמליית התלייה ולהתאבד

באחר, אך כוונתו של הרב **יעקב גולדמן**, הרב של הוועד הלאומי,

להיות נוכח בביצוע גזר הדין הביאה אותם לשנות את תכניתם

ולהתאבד בלי לפגוע באיש. השניים נקברו בהר הזיתים. אירוע זה

השפיע על מנחם בגין עד כדי כך שהוא ביקש **בצוואתו להיקבר לצדו**

בהר הרצל.

מבצע שמשון ופלישתים
 – סיפורם של עולי
 הגרדום מאיר פיינשטיין
 ומשה ברזני, סרט, מתוך:
יוטיוב

השפיע על מנחם בגין עד כדי כך שהוא ביקש **בצוואתו להיקבר לצדם** ולא בחלקת גדולי האומה

לאחר קום המדינה, שימש המבנה מחסנים של הסוכנות. בשנות השישים, נרכש חלק ממגרש הרוסים **"בעסקת התפוזים"**, ומשנות השבעים ועד היום נמצא בו מוזאון לאסירי הלח"י והאצ"ל, הנקרא "היכל הגבורה".

מלון "רון" ("תל-אביב"), מתוך: [ויקיפדיה](#)

מלון "רון" ("תל-אביב") (2), רחוב יפו 44

ברחוב יפו 44, עמד מלון "תל-אביב" – מבנה דו-קומתי מעוטר. את הבניין בנו פנחס ועזרא קוקיא ב-1928 כבית דירות, אך מהר מאוד רכש ורשבסקי את הבניין ופתח בו את מלון "תל-אביב". במרוצת השנים, שינה המלון את שמו מ"תל-אביב" ל"רון", ומ"רון" ל"רון-מנורה". במהלך השנים, עיריית ירושלים אישרה להרחיב את המלון.

במרפסת מלון זה, עמדו נואמים בהפגנות שונות שהתקיימו ב"כיכר ציון". ב-3.8.1948 (כ"ז בתמוז תש"ח), הכריז מנחם בגין ממרפסת המלון על **פירוק האצ"ל** בירושלים ועל הצטרפות לוחמי האצ"ל לצה"ל. פירוק שאר כוחות האצ"ל התבצע כבר קודם לכן, במאי 1948.

"בית פרומין", מתוך: [ויקיפדיה](#)

"בית פרומין" (3), רחוב המלך ג'ורג' החמישי (קינג ג'ורג') 24

"בית פרומין", שכנה הכנסת במשך שש תקופות כהונה: מאז שעברה מתל-אביב לירושלים ועד שעברה למשכנה החדש ב-30.8.1966.

בשנותיה הראשונות של המדינה, כאשר המצב הכלכלי היה בכי רע והיה קושי לקיים את המשק של המדינה הצעירה, דיווח מיכאל עמיר, נציג ישראל במדינות ה**בנלוקס**, על התאוששותה הכלכלית של גרמניה המערבית. פעמיים קודם לכן הובאה לשולחן הכנסת הצעה למו"מ עם גרמניה על פיצויים אישיים ופיצויים כללים בגין אבדן רכוש יהודי. ההצעות נדחו בטענה שאין לקיים מו"מ עם גרמניה, אך באותה עת פנתה ממשלת ישראל לבעלות הברית בבקשה לתיווך בינה ובין גרמניה בנושא.

ההסכם שנחתם בין ישראל לגרמניה ייקרא לימים **"הסכם השילומים"**. ההסכם

בגין על השילומים,
[ביוטיוב](#)

שעיקרו פיצוי כספי על הסבל שנגרם לעם היהודי, עורר תגובות נזעמות ביישוב. מנחם בגין, שהיה באותה עת מנהיגה של **תנועת "החירות"**, יצא נגד ההסכם בצורה חריפה ביותר. הרוחות בעם להטו. בהפגנה שנערכה ב"כיכר ציון" ב-7.1.1952 (ט בטבת תשי"ב), **נאם בגין** וקרא להתנגד להסכם, ואף אמר כי בניגוד לקריאה שלו בפרשת **אלטלנה** שלא להשיב אש כדי להימנע ממלחמת אחים, כעת הוא קורא לאנשים להתנגד בפועל.

לאחר נעילת העצרת ב"כיכר ציון", החלו המפגינים צועדים לכיוון משכן הכנסת ב"בית פרומין" – שם התפתח עימות אלים בין המפגינים למשטרה. במהלך האירוע, נזרקו אבנים אל אולם המליאה וחלונות הכנסת נופצו. 130 מפגינים נפגעו, ולפי המתואר, האזור נראה כשדה קרב שהזכיר לרבים את תקופת המנדט הבריטי.

"נרים כולנו יד ונשבע בשם ירושלים, בשם עולי הגרדום, בשם זאב ז'בוטינסקי. באם אשכחך חרפת ההשמדה – תשכח ימיני, תדבק לשוני לחכי אם לא אזכרנה, אם לא אעלה חרפת ההשמדה בראש יגוני. בני ירושלים, למערכה! על כבוד ישראל ועתידו! כה ייתן וכה יוסיף אלוקי ישראל!" (מנחם בגין בנאום בעצרת נגד הסכם השילומים, בתוך: [ויקיציטוט](#))

המנורה, מתוך [ויקיפדיה](#)

"כיכר מנורה" (4), רחוב בצלאל 11

ממשלת בריטניה העניקה למדינת ישראל את "מנורת הכנסת", והיא הוצבה סמוך ל"בית פרומין" – שם שכנה הכנסת עד 1966. לאחר מעבר הכנסת למשכנה החדש, הועברה המנורה אל "גן הוורדים" שבקרבת הכנסת. ב"כיכר המנורה", כמו גם ב"כיכר ציון", [נהג בגין לשאת נאומים](#) שבהם פרס את משנתו הפוליטית והכלכלית בפני קהל שומעיו.

ביתו הראשון של מנחם בגין בירושלים (5), רחוב אלפסי 25

רחוב אלפסי נמצא בשכונת [רחביה](#) – שרבים מתושביה היו ממנהיגי היישוב היהודי בארץ ישראל ומנכבדי המדינה לאורך דורות. בבית זה, גרה גם משפחת אחימאיר: [אב"א אחימאיר](#) הוא מהאבות האידאולוגיים של [התנועה הרוויזיוניסטית](#), שאלה השתייכו גם [זאב ז'בוטינסקי](#) וגם ממשיך דרכו בגין.

דירת המסתור של מנחם בגין
ברחוב אלפסי 25, [תכנית](#)
[מבט בערוץ ה-1](#), יוטיוב

דירתם של בגין ואשתו עליזה שימשה דירת מסתור עבור בגין. הבריטים הגיעו לדירה כדי לעצרו, אך הוא שהה

ביתו של מנחם בגין התמונות באדיבות
רננה מארק

באותו זמן בתל-אביב.

לאחר שהדירה נחשפה, העתיק בגין את מגוריו לתל-אביב.

בית ראש הממשלה (6), רחוב סמולנסקין 9, פינת רחוב בלפור

[בית אגנון](#), מתוך אתר סנונית

בית ראש הממשלה נקרא גם "בית אגנון". הבית נבנה עבור סוחר יהודי יווני מעשירי אלכסנדריה. המדינה רכשה את הבית כבר ב-1952 כדי שישמש משכן לשר החוץ דאז, משה שרת. רק בשנת 1974, היה הבית למעון הרשמי של ראשי הממשלה. עד אז, שוכנו ראשי הממשלה [בבית יוליוס ג'ייקובס](#) (היום בית לוי אשכול).

מנחם בגין התגורר בבית זה בזמן כהונתו כראש ממשלה, אך עוד קודם לכן היה קשור לבית זה שכן כאן שכן בית חולים ללוחמי האצ"ל במלחמת העצמאות.

מנחם בגין היה נואם גדול ורטוריקן דגול. לא פעם, נאם בהפגנות ענק ובאירועים רבי משתתפים. אך הפגנות כמו אלו שהביאו אותו לגדולה הביאו לסיום דרכו. בכיכר שלפני הבית, "כיכר [דניאל אוסטר](#)", התקיימו הפגנות רבות נגד מדיניותו של בגין במבצע "שלום הגליל".

בגין, בהיותו ראש ממשלה, חתם על הסכם השלום הראשון של מדינת ישראל – הסכם עם הגדולה במדינות ערב, מצרים.

עם עלייתו של בגין לשלטון, הוא הלך לשכם ולאחוז מורה והבטיח לתושבים להקים עוד יישובים מעין אלו. אך בהמשך קיבל את [החלטת 242](#) של האו"ם ועל בסיסה ניהל משא ומתן עם מצרים ברצון להבטיח ריבונות ישראלית על כלל הגדה המערבית.

חתימת הסכם השלום עם מצרים, מתוך: [ויקיפדיה](#)

ב-29.3.1979, פחות משנתיים לאחר עלייתו לשלטון, חתם בגין על [הסכם השלום עם מצרים](#).

בשנת 1982, יצאה מדינת ישראל ל"[מבצע שלום הגליל](#)" בלבנון במטרה להחזיר את השקט ללבנון. היה זה בעת כהונתו השנייה של בגין כראש ממשלה. המבצע הלך והסתבך, מספר החללים הלך וגדל, ומשמרת מחאה של מפגינים שהתה כל הזמן מול ביתו של בגין. בגין סירב לגרשם למרות טענות השב"כ כי הם מסכנים את שלומו.

בגין ראה במבצע פעולה צודקת, למרות המחיר הכבד:

צבא ישראל הלך ללבנון לא כדי לכבוש שטח, לא כדי לשעבד עם, לא כדי להישאר בארץ לא לו, אלא למטרה שלא הייתה אצילה ממנה... להבטיח שאנשים, נשים וילדים יוכלו לחיות את חייהם... רבותיי, איננו רוצים אפילו מילימטר מרובע של אדמת לבנון. לבנון איננה ארץ ישראל... נחדש את הברית עם לבנון... אבל קודם צריך להיפטר מן הצרה הזאת... עם ישראל יכול להתקיים, בעזרת השם, רק על ידי נכונות להקרבה של טובי בנינו, רק בנכונות למסירות נפש, אלמלא היא, לא היינו מגיעים לעצמאות... ואינני יכול לנחם את המשפחות ששכלו את יקיריהן, רק המקום יכול לנחם אותן וינחם אותי. ([ערך "מנחם בגין"](#), [מלחמת לבנון](#), מתוך: [ויקיפדיה](#))

מלחמה זאת והתחושות הקשות שנלוו לה הן שהביאו את מנחם בגין לפרוש מן החיים הפוליטיים. זכורה אמירתו: "איני יכול עוד".

מלון המלך דוד (7), רחוב דוד המלך 23

את מלון המלך דוד בנתה משפחה יהודית מצרית בשם מוצרי בסיוע שותפים נוספים. שטח המלון נקנה מהכנסייה היוונית-אורתודוקסית. משפחת מוצרי בחרה בשטח זה להקמת מלון בשל הנוף הנשקף מנקודה זו: חומות העיר העתיקה, מגדל דוד והר ציון ממזרח. באותן שנים, נבנה מול המלון בניין ימק"א, ושני הבניינים המרשימים עמדו זה מול זה ומשכו אליהם תיירים רבים לאורך השנים. צוות המלון כלל עובדים ממדינות שונות: מצרים, סודן, שוויץ ואיטליה. עובדה זו סייעה לאצ"ל בפעולתו במקום.

לאחר סיום מלחמת העולם השנייה ולאחר עליית מפלגת הלייבור הבריטית לשלטון, היישוב היהודי ציפה שמפלגת הלייבור וארנסט בוויין, העומד בראשה, יבטלו את חוקי ספר הלבן (שכן הם הביעו התנגדות לו). למרבה האכזבה, לא כך היה. מפלגת הלייבור הציגה עמדה שלא זו בלבד שלא ביטלה את הספר הלבן, אלא אף שללה הקמת מדינה ליהודים! באמירותיו, טען בוויין שאינו מכיר בהצהרת בלפור ובמחויבות של בריטניה להצהרה. כתוצאה מכך, החליטה הנהגת היישוב כי יש צורך לשנות את דפוס הפעולה כלפי הבריטים. על רקע זה, הוקמה "תנועת המרי העברי" באוקטובר 1945, והיא פעלה בשנים 1945-1946. בהנהגת התנועה היו ארבעה נציגים: שני נציגים מההגנה (משה סנה וישראל גלילי), נציג מהאצ"ל (מנחם בגין) ונציג מהלח"י (נתן ילין מור).

האגף הדרומי המפוצץ, מתוך: ויקימדיה

התנועה היא שהטילה על האצ"ל את המשימה לפוצץ את האגף הדרומי של מלון המלך דוד, שבו התמקם מינהל השלטון המקומי הבריטי החל מ-1938.

בבוקר יום 22 ביולי 1946, חדרו למלון לוחמי אצ"ל מחופשים לעובדים ערבים (יש אומרים סודנים) והחדירו שישה כדים שהכילו 350 קילוגרם חומר נפץ. בשעה 12:00, הודיעו שתי לוחמות אצ"ל לבריטים על הפיצוץ הקרוב, הבריטים לא פינו את האנשים, ובשעה 12:30 לערך הרעיד פיצוץ אדיר את ירושלים, ואגפו הדרומי של המלון קרס.

בפיצוץ נהרגו 91 איש: 28 בריטים, 41 ערבים, 17 יהודים ו-5 מאורחי המלון.

לאחר הפיצוץ, כשהתבררו ממדי ההרס וההרג, ביקשו יצחק שדה, מפקד תנועת המרי, וגלילי וסנה, חברי ההגנה, מהאצ"ל לקבל על עצמו את האחריות לפיצוץ ולהעלים את מעורבותה בו. משעשה האצ"ל כך, גינתה ההגנה את פעולתם של הפורשים (האצ"ל).

כך סיפר בגין בספרו "המרד":

על אף הדרישה שלא לפרסם את זהות הגוף המבצע, קיבלתי לעת ערב של ה-22 ביולי פתק מגלילי, שביקשנו להודיע ברבים כי הארגון הצבאי הלאומי הוא שביצע את ההתקפה על מלון המלך דוד. גלילי הוסיף כי ה"הגנה" מצדה לא תפרסם כל הודעה. אנחנו מילאנו את בקשת ה"הגנה" ופרסמנו ללא דיחוי הודעה עובדתית על מה שאירע במלון המלך דוד. רק עובדה אחת לא הזכרנו והיא כי ה"הגנה" דרשה מאתנו ביום הראשון ביולי לבצע את הצ"ק (כינויה של הפעולה)... ה"הגנה" לא מילאה את חלקה בהסכם, למחרת היום פרסם קול ישראל: "תנועת המרי העברי מגנה את ההרג הרב שנגרם בפעולת הפורשים במלון המלך דוד". ([פיצוץ מלון המלך דוד – השקרים והסילופים](#))

[מרכז מורשת מנחם בגין](#) (8), רחוב ש"א נכון

[מרכז מורשת בגין](#)

מרכז מורשת מנחם בגין נחנך ב-16 ביולי שנת 2004. את המרכז בנו אנשים שליוו את מנחם בגין בחייו. לאחר הקמת "קרן מורשת מנחם בגין", באפריל של אותה שנה, יזם חבר הכנסת ראובן ריבלין חוק להנצחת זכרו של מנחם בגין. הרעיון קיבל גיבוי ממלכתי.

המרכז כולל ארכיון, ספריית עיון, מחלקת חינוך ומכון מחקר, וממחיש בצורה חווייתית את סיפורו של בגין באמצעות מוזאון אור-קולי ייחודי, המתאר, דרך סיפור חייו של ראש הממשלה השישי, את אחד הפרקים המרתקים בתולדות מדינת ישראל.

- בגין מנחם (תשי"ט-תשכ"ב), "במחתרת", **כתבים, א-ב**, תל-אביב: הדר.
- בגין, מנחם (1969), **המרד, זיכרונותיו של מפקד הארגון הצבאי הלאומי, ירושלים: אחיאסף**.
- לבל אודי (2008), **הדרך אל הפתאון – אצ"ל, לח"י וגבולות הזיכרון הישראלי**, ירושלים: כרמל.
- לפידות יהודה (1996), **"בלהב המרד – מערכות האצ"ל בירושלים"**, קריית אונו: משרד הביטחון, בתוך: אתר דעת.
- שילון, אבי (2007), **בגין 1913-1992**, תל-אביב: עם עובד.

קישורים אינטרנטיים נוספים

- [ביקור נשיא מצרים אנואר סאדאת בכנסת – יוטיוב](#).
- [הבריחה מהכלא – דיווח בעיתון "דבר"](#).
- [מנחם בגין, המועצה להנצחה – יוטיוב](#).
- [מנחם בגין, סדרת גדולי העם היהודי – ערוץ 1 \(יוטיוב, שעתיים\)](#).
- [מנחם בגין על פיצוץ המלך דוד – יוטיוב](#).
- [1981 – ראש הממשלה מנחם בגין ז"ל על עתיד ירושלים ויו"ש – יוטיוב](#).